

tását kérte a múzeumigazgatóság. A két fél között zajló sikeres tárgyalások eredményeként kötött meg az a szerződés, ami alapján elkezdtek a leletmentést.

A feltárandó területet átlósan kettévágta egy KÉK-NyDNY irányú csatorna, ami a II. József korabeli térképen Egge-patakként szereplő egykori vízfolyás medrében folyik. Ez a patak-csatorna Románia területén halad tovább, ahol szintén folyt szondázó ásatás és eredményeik egybecsengtek a mieinkkel. A feltárás során három nagy korszak településének nyomai kerültek elő.

Bronzkori telep: A patak mindkét oldalán előkerültek a Felsőszőcs-kultúra szemetes gödrei és házai? – Cölöpszerkezetes épületekről van szó, melyek csak kicsit voltak a földbe ásva. Az objektumok között több igen gazdag anyagú volt. Egyelőre úgy tűnik, hogy csak a patak É-i oldalán telepedett le az Ottomány-kultúra népessége. Ugyancsak gödreit és építményeinek cölöplyukait találtuk meg, illetve többször felbukkant a hullámozó felszínű egykori járósínt.

Császárkori telepek: Ezután először a korai császárkorban, valamikor az 1–2. században, majd a késő császárkorban telepedtek meg újból a területen. A korai telep anyagában túlsúlyban vannak a Przeworsk-elemek, de dák és szarmata formák is előfordulnak. Több épületet feltártunk ebből az időszakból. Az egyikben kis öntőtégelyek (?) sorát, egy másikban faragott kőlap töredékét találtuk. A késői telep szenzációja a hat fazekaske-mence, melyek a patak É-i partján voltak. Valószínűleg a feltáratlan területen is lehet még belőlük néhány. Ezekkel mintegy hitelesíteni lehetett Csallány Dezső beregsurányi feltárási eredményeit. Rendkívül gazdag volt a kerámiaanyaguk.

Utoljára a 8–9. században telepedtek le a területen. Ezt az időszakot csak kevés kisebb-nagyobb szemetesgödör és néhány érdekes szerkezetű építmény képviseli. A korszak kerámiaanyaga is jóval szerényebb, mint a fenti kettő.

ALMÁSSY KATALIN – ISTVÁNOVITS ESZTER

81. Csikóstöttös, Pusztaszentegyház-dűlő

(Tolna megye) Á, Kk

A falutól K-re, a Hábi-völgy felett emelkedő domb D-i nyúlványán, változó relatív magasságban húzódik a lelőhely, kb. 650 m hosszan. A szántásban elég sűrűn gyűjthetők az apróra tört Árpád-kori és késő középkori cserepek, állatcsontok. A domboldal Ny-i szélén, a völgy fölé kiugró nyelven 20–25 m átmérőjű területen igen sok a téglá- és kőtörmelék. Ugyanitt kevés embercsonttöredék is látható. Eszerint itt középkori templom állhatott. Oldalról látszik, hogy ezt a kiemelkedést egy bemélyedő nyereg választja el a domb magasabb folytatásától.

A lelőhelyen a szántásban több szürke folt is látható, elsősorban a templom alatti sávban. Leletek is elsősorban ezekben a foltokban találhatók. A templom felett már kevesebb a cserép és folt is alig látszik.

A leletek és megfigyelések, valamint annak alapján, hogy a környéken csoportosulnak a Háb-összetételű helynevek, itt állhatott a középkori Háb falu.

MIKLÓS ZSUZSA

82. Csókakő, Vár

(Fejér megye) Kö, Kú

A Nemzeti Örökség Program '99 pályázaton elnyert anyagi támogatás révén 1999. július 26. és augusztus 6. között – a műemléki helyreállítási program részeként – újabb feltárási ütem valósulhatott meg. Eredményei az alábbiakban összegezhetők röviden.

Felsővár (1960–62. évi I/A régió): a teljes feltárás előző évi befejezése után idén megvalósult a 100 százalékos térinformatikai felmérés. (Czajlik Zoltán légi fotós dokumentációja és kiértékelése. Holl Balázs geodéziai felmérése – csak a felső várban kb. 900 mérőpont – átfogó, fejleszthető rendszerben, számítógépes térinformatikai adatbázison rögzítve.)

Várkápolna (1960–62. évi I/B régió): kb. 70 százalékban megtörtént hitelesítő újra feltárása. Szabálytalan É/ÉK-D/DNY irányítású, téglalap alaprajzú (szentély azonos szélességű a hajóval, záródása egyenes), bejárata a DK-i sarokban. A félig sziklába vésett kápolna É-i, D-i és K-i falsíkján jelentős felmenő falakkal rendelkezik, Ny-i homlokzati fala helyenként alapozásig lepusztult. A szentély É-i álló falában szentélytartó fülke nyoma, ÉK-i sarkában, valamint a diadalív vonalában a boltozati indítás fészkeinek maradványai őrződtek meg az erősen bomlott falszövetben. Ugyanezen falsíkhöz csatlakozó, a szentély teljes szélességében követhető, járósíntig visszabontott falazatmaradvány került elő: az 1960–62. évi feltárás ol-táralapozásként értelmezte. A diadalív pillérlábazatai eredeti helyükön kerültek elő. Több járósínt is megfigyelhető volt. Legalul, közvetlenül a sziklalapra vagy a kiegyenlítő sóderágyra fedő, 15. századi kerámiával keletkezett terrazzo, fölötté finoman rásimított, ugyancsak középkori anyagpadló megújítás, legfőképpen vastag sárga agyag zárórét, 16–17. századi anyaggal, mely a kápolna török kori átalakításával függ össze. A legfelső török kori járósíntre ültetve téglalából rakott, négyzetes tüzelőtér, pontosabban „parázstartó” került elő, I. Lipót pénzével keletkezve. Hevenyészett összerakása, ma is puha, nem átégett sárga agyag kötőanyaga alapján bizonyosan nem tekinthető kemencének. A ráfedő törmelékből behullott gótikus faragványtöredékek (bordák, valamint kettős-pálcás tagolású nyílászáró keretkő kannellurás lábazati töredéke, vélhetően a bejárat keretező eleme) kerültek elő. Feltárássra került az alsó várból felvezető lépcsősor (egyik fokon bevészt mesterjegy). Török kori átépítés nyoma a kápolna D-i fala elé húzott köpenyfal, mely e lépcsősorra is ráfed. Az előkerült kerámiaanyag és kőemlékek alapján a kápolna Zsigmond-kori, felszámolására (funkció váltására), illetve átalakítá-